

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Náhrada nákladů v incidenčním sporu

Incidenční spory představují nedílnou součást insolvenčního řízení a mají zásadní význam například ve vztahu k ochraně práv účastníků i správnému vymezení obsahu majetkové podstaty. Ačkoliv incidenční spory probíhají v rámci insolvenčního řízení, podléhají samostatnému soudnímu projednání a rozhodování a je pro ně typický sporný charakter řízení. S tím souvisí také otázka procesních důsledků v podobě rozhodování o náhradě nákladů řízení. Prolínají se zde principy civilního procesu a specifikum insolvenčního práva.

Právní rámec

Právní úpravu náhrady nákladů incidenčních sporů obsahuje zákon č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), („**IZ**“). Konkrétně lze odkázat především na § 163 a § 202 IZ. Podle § 163 IZ rozhoduje o nákladech incidenčního sporu a jejich náhradě insolvenční soud podle občanského soudního řádu, ledaže IZ určí jinak. V tomto ohledu IZ explicitně odkazuje na pravidla zakotvená v § 137 a násl. zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád („**OSŘ**“), aniž by komplexně upravoval vlastní kritéria náhrady nákladů.

Dle OSŘ mají soudy poměrně širokou diskreci při rozhodování o náhradě nákladů řízení. Východiskem je především zásada úspěchu ve věci (§ 142 OSŘ), podle které má úspěšný účastník právo na náhradu nákladů vůči neúspěšnému účastníkovi. Při částečném úspěchu soud náklady poměrně rozdělí, může je však i nepřiznat. Soud vždy posoudí, zda byly konkrétní náklady vynaloženy účelně a v souladu se zákonem. Od obecných principů se může odchýlit a v odůvodněných případech může dokonce nepřiznat náhradu nákladů řízení zcela úspěšnému účastníkovi (například kvůli zneužití práva či jiným okolnostem zvláštního zřetele hodných); svůj postup musí vždy řádně odůvodnit.

Komentářová literatura[\[1\]](#) konstatuje, že insolvenční soud zpravidla rovněž rozhoduje o nákladech řízení dle zásady úspěchu ve věci. Použitelná je taktéž zásada zavinění a další pravidla. Skončí-li incidenční spor smírem, žádný z účastníků řízení nemá právo na náhradu nákladů řízení, ledaže bylo smírem stanoveno jinak. Totožné platí v případě zastavení řízení (není-li např. zaviněno některým z účastníků).

Zákaz uspokojení

Podle § 170 písm. f) IZ se v insolvenčním řízení neuspokojují náklady účastníků vzniklé jim jejich účastí v insolvenčním řízení, tzn., že účastníci insolvenčního řízení si nesou své vlastní náklady sami. V této souvislosti by pozornosti nemělo uniknout, že podle § 163 věta druhá IZ je náhrada nákladů incidenčního sporu zvláštní pohledávkou, na kterou se § 170 písm. f) IZ neaplikuje; zákaz uspokojení se tudíž neuplatní.

Uspěje-li účastník v incidenčním sporu a soud mu přizná nárok na náhradu nákladů řízení, vznikne mu pohledávka se specifickým postavením. Panují rozličné názory o povaze dané pohledávky, zejména o tom, zda se jedná o pohledávku zapodstatovou či jí postavené na roveň ve smyslu § 168 a 169 IZ[\[2\]](#). Bez ohledu na to lze předpokládat, že k jejímu uspokojení dojde z prostředků majetkové podstaty kdykoli v průběhu insolvenčního řízení, budou-li dostatečné.[\[3\]](#)

Popěrné (odporové) spory

Je vhodné připomenout, že podle IZ mohou pravost, výši a pořadí všech přihlášených pohledávek popírat insolvenční správce, dlužník a přihlášení věřitelé. Důsledky užití popěrných práv se liší. Ohledně nákladů řízení je třeba akcentovat, že do popěrných sporů (tedy incidenčních sporů o pravost, výši nebo pořadí přihlášených pohledávek) se promítá aplikační přednost ustanovení § 202 IZ před § 163 IZ a právní úpravou OSŘ.

Popření insolvenčním správcem

Insolvenční správce je povinen přezkoumat přihlášené pohledávky s náležitou odborností. Jeho popěrný úkon působí jako překážka pro zjištění pohledávky.[\[4\]](#) V incidenčním sporu o pravost, výši nebo pořadí přihlášených pohledávek, kde na jedné straně vystupuje insolvenční správce a na druhé straně věřitel, podle § 202 IZ platí, že soud proti insolvenčnímu správci náhradu nákladů nepřizná – zásada úspěchu ve věci se neuplatní.

Popře-li insolvenční správce přihlášenou pohledávku věřitele, návazně se z tohoto důvodu povede incidenční spor a věřitel bude ve sporu úspěšný (ať již jako žalobce nebo jako žalovaný[\[5\]](#)), nepřizná mu soud proti insolvenčnímu správci nárok na náhradu nákladů incidenčního sporu.

Naopak pozitivní výsledek popěrného sporu pro insolvenčního správce bude znamenat, že náklady úspěšného insolvenčního správce se uspokojí z prostředků majetkové podstaty dlužníka a přiznaný nárok na náhradu nákladů svědčící insolvenčnímu správci bude součástí majetkové podstaty. Zinkasované plnění se tedy stane součástí majetku dlužníka, ze kterého se budou uspokojovat příslušné nároky.

Zmíněný mechanismus sice umožňuje, že insolvenční správce nemusí při popírání pohledávek přílišně zvažovat možné dopady svých kroků na majetkovou podstatu, avšak právní úprava má své limity a neplatí bezvýjimečně. Totiž, vzniknou-li náklady řízení zaviněním insolvenčního správce či náhodou[\[6\]](#), která se insolvenčnímu správci přihodila, musí náklady účastníků nést on sám.

Popření dlužníkem

Obsah popěrného práva dlužníka se odvíjí od způsobu řešení jeho úpadku. Popření pohledávky dlužníkem, na jehož majetek je prohlášen konkurs, sice nemá vliv na její zjištění, avšak způsobí, že upravený seznam přihlášených pohledávek nebude mít po zrušení konkursu účinky jako exekuční titul. Naopak je-li úpadek dlužníka řešen sanačně (reorganizace, oddlužení), jeho popěrný úkon bude bránit zjištění pohledávky věřitele.

I zde se uplatní zvláštní pravidla – pakliže věřitel uspěje s incidenční žalobou proti dlužníkovi a insolvenční soud mu přizná náhradu nákladů řízení, tato pohledávka se bude považovat za přihlášenou pohledávku (§ 202 odst. 1 věta druhá IZ) a uspokojí se v totožném pořadí jako pohledávka, o níž se vedl incidenční spor.[\[7\]](#) V ostatních incidenčních sporech (odlišných od popěrných sporů) musí dlužník nahradit náklady řízení úspěšnému účastníkovi z vlastních prostředků, k nimž má dispoziční oprávnění.[\[8\]](#)

Popření přihlášeným věřitelem

Posledním subjektem s popěrným právem je přihlášený věřitel. I zde platí, že popěrný úkon představuje překážku zjištění pohledávky (nicméně uvedené neplatí za trvání reorganizace).

Zákon nadto popírajícímu věřiteli ukládá povinnost složit jistotu na náklady řízení incidenčního sporu ve výši 10.000 Kč, čímž má být zabráněno šikanóznímu výkonu práva. Prostředky bude v případě

neúspěchu incidenční žaloby inkasovat žalovaný. Vedle toho může insolvenční soud uložit věřiteli (žalobci) na návrh věřitele (žalovaného) povinnost složit jistotu k zajištění náhrady škody nebo jiné újmy vzniklé nedůvodným popřením pohledávky. Pokud žalobce v incidenčním sporu uspěje, soud mu po právní moci rozhodnutí složenou jistotu vrátí.

Mgr. Kateřina Kösslerová

Advokátka

KLB Legal, s.r.o., advokátní kancelář

Letenská 121/8
118 00 Praha 1

Tel.: +420 739 040 363
e-mail: info@klblegal.cz

[1] ERBSOVÁ, Hana. § 163 [Náklady incidenčního sporu]. In: MORAVEC, Tomáš, KOTOUČOVÁ, Jiřina a kol. Insolvenční zákon. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 652.

[2] JIRMÁSEK, Tomáš. § 163 [Zvláštní ustanovení o incidenčních sporech - náhrada nákladů řízení]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. Insolvenční zákon. 1. vydání (4. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023. Dostupné na beck-online.cz, marg. č. 5.: „Bude-li účastníkovi přiznána náhrada nákladů řízení proti insolvenčnímu správci, jedná se o pohledávku za majetkovou podstatu [mám za to, že podle § 168 odst. 2 písm. b), opačně VSPH (3 VSPH 515/2013), dle nějž podle § 168 odst. 2 písm. k)], kterou oprávněný uplatní u osoby s dispozičním oprávněním (§ 203 odst. 2, § 229odst. 3).“

[3] ERBSOVÁ, Hana. § 163 [Náklady incidenčního sporu]. In: MORAVEC, Tomáš, KOTOUČOVÁ, Jiřina a kol. Insolvenční zákon. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 652.

[4] ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan. § 192 [Popření přihlášených pohledávek]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. Insolvenční zákon. 1. vydání (4. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023. Dostupné na beck-online.cz, marg. č. 1.

[5] Podle § 199 IZ podává incidenční žalobu v návaznosti na popření pravosti či výše vykonatelné pohledávky sám insolvenční správce.

[6] ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan. § 202 [Náhrada nákladů řízení v odporovém sporu]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. Insolvenční zákon. 1. vydání (4. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023. Dostupné na beck-online.cz, marg. č. 4.: „Je jím třeba rozumět porušení procesních povinností vyplývajících ze zákona nebo v souladu se zákonem uložených insolvenčnímu správci soudem, nikoli popření pohledávky (13 VSOL 326/2020, 101 VSPH 552/2020, 104 VSPH 658/2020). Popření pohledávky ani pozdější zpětvzetí popření, při nichž správce využil (nikoliv zneužil) svých procesních práv, nelze pokládat za zavinění či náhodu, jež by vylučovaly správcovu obecnou nákladovou imunitu (Rc 71/2004, 12 VSOL 34/2012, 103 VSPH384/2020).“

[7] Moravec, T. In: Insolvenční zákon. Komentář, 4. vydání, C. H. Beck, 2021, s. 766 – 768.

[8] ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan. § 202 [Náhrada nákladů řízení v odporovém sporu]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. Insolvenční zákon. 1. vydání (4. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023. Dostupné na beck-online.cz, marg. č. 4.

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Přičitatelnost jednání třetích osob dlužníkovi pro účely posouzení neúčinnosti: ano nebo ne?](#)
- [Srážka za prodej v insolvenční při ocenění majetkové podstaty](#)
- [Smlouvy o vzájemném plnění v insolvenční – judikaturní závěry](#)
- [Odpovědnost členů statutárního orgánu za nepodání insolvenčního návrhu včas](#)
- [Úmyslně zkracující právní jednání mezi dlužníkem a osobou blízkou](#)
- [Nejvyšší soud ČR: Úhrada úroků ze zápůjčky jako zvýhodňující jednání? Klíčový výklad k § 241 odst. 5 písm. b\) insolvenčního zákona](#)
- [K postavení zajištěného věřitele v insolvenčním řízení](#)
- [K \(ne\)způsobilosti notářského zápisu jako exekučního titulu pro nařízení exekuce prodejem zástavy](#)
- [Promlčení pracovněprávních pohledávek postavených na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou](#)
- [Preventivní restrukturalizace](#)
- [Odpovědnost státu za nesprávný úřední postup exekutora: Je stát skutečně „posledním dlužníkem“?](#)